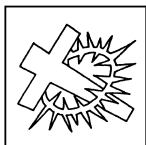

SJUTTONDE SÖNDAGEN EFTER TRINITATIS

DOMINICA SEPTDECIMA

Text Mark. 7:1–23 Predikan av Lars Borgström

Jesus konfronterades ofta av fariseerna och de skriftlärdade. De klandrade honom för än det ena, än det andra. Ingenting retade dem så mycket som att Han tog emot syndare och t.o.m. hade måltidsgemenskap med dem. Fariseerna fördömde evangeliet, att syndare fick fri och full förlåtelse och fick delta i gemenskapen kring denne nye profet, Jesus, som undervisade om Guds rike. Fariseerna fördömde också Jesu inställning till lagen. Det senare hade till stor del att göra med att de själva hade lagt till en mängd bud, som de menade att alla rättfärdiga var tvungna att följa. Ofta handlade det om vad man fick och inte fick göra på sabbaten, där fariseerna hade utförligare och många fler regler än vad Gud stadgat genom Mose lag. Men ibland, som i dagens text, kunde det också handla om andra regler, om sådant som hade med maten och ätandet att göra. Genom att lägga till lagar till de i Skriften uppenbarade buden kom de i verkligheten, mitt i sin iver att följa Guds bud, ofta i konflikt med de bud som Gud hade gett. Jesus säger därför till dem: ”Ni upphäver skickligt Guds bud för att upprätthålla era egna stadgar” (v 9).

När Luther och de andra reformatörerna på 1500-talet gjorde upp med den romersk-katolska kyrkan var det på frälsningslärans och bibelsynens område de fick utkämpa de hårdaste striderna. Liksom fariseerna förkastade det fria, villkorslösa evangeliet gjorde också påven och hans kyrka detta. Och liksom fariseerna förde vidare sina egna, människogjorda stadgar och band människorna vid dem, hade den romersk-katolska kyrkan vid sidan av Skriften lagt till den kyrkliga traditionen och menade, liksom de menar än idag, att denna är lika gudomlig och bindande som Guds eget Ord i den heliga Skrift. Frälsning genom *tron allena* och uppenbarelse genom *Skriften allena*, att endast Guds ord i Bibeln skulle vara normgivande för den kristna tron och läran var alltså främmande för fariseerna. Därför hamnade de genast i oförsonlig konflikt med Jesus.

JESU KONFLIKT MED FARISEERNAS UPPFATTNING OM UPPENBARELSENS KÄLLA

Jesus godkände naturligtvis hela Gamla testamentet som Guds ord, talat genom den Helige Ande, men den muntliga traditionen kallar Han ”människobud” (v 7–8). Fariseerna menade däremot att dessa bud var lika gudomliga som dem som finns i de heliga skrifterna. De legitimerade sitt utökade regelverk genom att säga att Skriften, d.v.s. Gamla testamentet, var Guds *skriftliga* uppenbarelse, men till denna kom också den *munliga* traditionen från Mose. Så tänker man också inom modern judendom.

I dagens predikotext klandrar fariseerna Jesus därför att några av Hans lärjungar hade ätit utan att tvätta händerna. Men det står ingenstans i Gamla testamentet att detta är förbjudet. Evangelisten Markus upplyser oss genom denna förklaring: ”Fariseerna och alla andra judar åter nämligen inte utan att först tvätta händerna med en handfull vatten. De håller fast vid de *äldstes stadgar*” (v 3). De äldstes stadgar var alltså de fariseiska lärofädernas tillägg till Guds bud. Jesus svarade därför fariseerna: ”Jesaja profeterade rätt om er, ni hycklare. Det står skrivet: *Detta folk ärar mig med sina läppar, men deras hjärtan är långt ifrån mig. Deras vördnad för mig är meningslös, för lärorna de lär ut är människobud*. Ni överger Guds bud och håller er till människors stadgar” (v 6–8).

I Bergspredikan har vi ett annat ställe där Jesus ställer Guds ord, sådant det är givet i Gamla testamentet, i motsättning till fariséernas falska utläggning, d.v.s. den som återfanns i fädernas stadgar. Gång på gång säger Jesus, då Han går igenom det femte, sjätte och åttonde budordet: ”Ni har hört att det är sagt till fäderna...”, sedan sätter Han i motsättning till fädernas stadgar sitt auktoritativa: ”Jag säger er...”. Så ger Han en andlig, djuplodande utläggning om lagen. En sådan inträngande undervisning om lagen som Jesus ger i Bergspredikan, där Han bl.a. säger att den som säger ”ditt dumhuvud” till sin broder är skyldig till Gehenna (Matt. 5:22), tar naturligtvis effektivt bort all fariseism, all egenrättfärdighet och förtröstan på egna gärningar. Jesu uppgörelse med fariseismen och dess muntliga tradition med det utvidgade regelsystemet, som ändå bara rörde sig på ett ytligt plan, gör fattiga syndare av alla som böjer sig för Hans auktoritativa undervisning.

JESU KONFLIKT MED FARISEERNAS FRÄLSNINGSLÄRA

Hur sträng Jesus än är i sin lagförkunnelse, lika förlåtande och mild är Han då Han kallar genom evangelium. Utan att ställa upp några som helst villkor säger Han: ”Den som kommer till mig ska jag aldrig visa bort” (Joh. 6:37). Jesus är syndares Frälsare, Han är till för dem som gjort fullständig konkurs på allt eget. Han säger: ”*Det är inte de friska som behöver läkare utan de sjuka. Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga till omvändelse, utan syndare*” (Luk. 5:31–32). Man skulle kunna säga att Jesus reformerade den tro som utgått från Gamla testamentet, men som sparat ur genom fädernas stadgar. Han förkastade den muntliga traditionen och fariseernas lagreligiositet. Vad kännetecknade då fariseernas tro och lära när det gällde hur man blir rättfärdig? Man kan säga att de hade förlorat förståelsen för frälsningens villkor. De uppfattade budorden som vägen till Guds rike och salighet. De höll fast vid Sinaiförbundets lagar, men glömde bort det löfte Gud gett redan åt Adam och Eva och sedan också åt Abraham: det glada budskapet att Gud åt alla människor skulle sända en Frälsare.

Eftersom fariséerna menade sig kunna hålla lagen, hade de förstås ett mycket ytligt lagbegrepp. De tänkte att lydningen mest handlade om yttre saker, som människan genom sin fria vilja kunde välja att följa. Fariseerna hade de fromma människornas förtroende och beundran, men de anvisade buduppfyllelsens väg till rättfärdighet. Den fria nåden, evangeliet om frälsning genom Herrens lidande tjänares ställföreträdande död (Jes. 53), var man alldeles blind för.

Vad säger då Jesus om frälsningen? Han menade att det är omöjligt för människan att med sin fria vilja kunna göra det goda och bli rättfärdig. I dagens predikotext ställer Jesus en diagnos på människohjärtat: ”*Inifrån, från människornas hjärtan, kommer de onda tankarna: sexuell omoral, stöld, mord, äktenskapsbrott, girighet, ondska, svek, orgier, avund, hädelse, högmod och dårskap. Allt detta onda kommer inifrån och gör människan oren*” (v 21–23). Av ett sådant material, människohjärtat, kan inget gott komma, inget som duger att bygga sin frälsning på.

Synden kan inte övervinnas genom egna ansträngningar. Den kan inte heller tvättas bort genom mänskliga försoningsgärningar. Men Gud kan besegra och utplåna synden. Paulus skriver: ”*Det som var omöjligt för lagen, svag som den var genom den köttliga naturen, det gjorde Gud genom att sända sin egen Son som syndoffer, till det yttre lik en syndig människa. I Hans kropp fördömde Gud synden*” (Rom. 8:3). Genom Jesu offer på korset har synden bestraffats och utplånats. Genom trons förening med Honom, och bara genom denna, kan man också leva rättfärdigt och göra det som är gott inför Gud. Jesus sade: ”Jag är vinstocken, ni är grenarna. Om någon förblir i mig och jag i honom, bär han rik frukt. *Utan mig kan ni ingenting göra.*” (Joh. 15:5). Det är omöjligt att utifrån det naturliga livets förutsättningar leva i Guds rike. Till fariseen Nikodemus sade Jesus: ”Det som är fött av köttet är kött” (Joh. 3:6). Bara genom ett helt nytt liv, som blivit framfött av Guds Ande, är det möjligt att leva som ett Guds barn. ”*Jag säger dig sanningen*”, sade Jesus, ”*den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike*” (Joh. 3:3). Nyfödelsen sker genom tron på Jesus, då man tar emot Honom som sin Herre och Frälsare. ”Kristus allena” är lösenordet. I Hans namn har vi syndernas förlåtelse, rättfärdighet inför Gud och arvslott i himlen. I Hans namn har vi allt vi behöver för både tid och evighet. Amen.